

Somalilands nya entreprenörer

FRAMÅTANDA Stabiliteten i Somaliland lockar många från diasporan i Sverige och andra länder att återvända. De hjälper till att bygga upp hemlandet igen.

Det har gått 23 år sedan Somaliland bröt sig loss från Somalia och bildade en självständig stat. Eftersom omvärlden inte har erkänt den nordvästra delen av Somalia som ett eget land utblir många utländska företag med sina etableringar och investeringar. Trots det är företagsamheten stor, framför allt i huvudstaden Hargeisa. Till skillnad från Somalia, där islamistorganisationen al-Shabab fortfarande kontrollerar områden i de södra och mellersta delarna, har det inte inträffat någon terroristattack i Somaliland de senaste sex åren. Detta gör att många som tvingades fly inbördeskriget i Somalia nu vill återvända och hjälpa till att bygga upp sitt land igen. En av dem är Abdirahman Jama Ismail. Han sökte asyl i Sverige 1991 och spenderade två decennier i Umeå och Stockholm där han bland annat arbetade som hemspråklärare. Under tiden i Sverige längtade Abdirahman Jama Ismail hela tiden tillbaka till Somaliland där rötterna fanns. Den fyraåriga lärarutbildningen som han fick kostnadsfritt i Mogadishu i mitten på 1980-talet vill han betala tillbaka nu.

–Landet har investerat i mig, men jag har inte gett något tillbaka, säger Ismail.

Lärarjobbet har han emellertid lagt på hyllan för att i stället satsa på telekom- och remitteringstjänster – som är en växande bransch i Hargeisa. Ismail arbetar med en mobil betaltjänst på det internationella remitteringsföretaget Dahabshiil. Enligt Världsbanken skickar diasporan tillbaka upp till en halv miljard dollar varje år – pengar som ekonomin och människorna i Somaliland är beroende av, eftersom arbetslösheten ligger på 60 procent.

–Var och varannan familj får pengar skickade till sig, det är väldigt utbrett, klagör Ismail.

Pengarna verkar göra nytta, för överallt byggs det nya hus i en stad som nästan helt bombades till grus under inbördeskriget i slutet av 80-talet. Längs de sopkantade vägarna sitter män intill träpallar lastade med den lokala valutan somalilandshilling. Eftersom den inte är internationellt erkänd och växelkursen fluktuerar (en dollar är för närvarande värd cirka 6000 shilling) så använder de flesta mobila betaltjänster eller dollar när de köper varor och tjänster.

Trots enorma problem, som utbredd fattigdom och arbetslöshet, är Somaliland enligt många observatörer stabilt med en fungerande regering, demokrati, fri press och fria val. Varför har då Somaliland de ingredienser som till stor del saknas på Afrikas horn?

Ismail förklarar att somaliländare var entreprenörer historiskt sett.

–Eftersom man hade en konflikt med kristna i Etiopien var man tvungna att handla med arabvärlden, säger han och förklarar att Somalilands regering satsar stenhårt på säkerheten – där 60 procent av budgeten går till militära och polisiära kostnader.

Medan al-Shabab är ett stort problem i Somalia är fallet annorlunda på andra sidan av den hårt bevakade gränsen.

–Här tipsar människor secret service-polisen så fort de ser något misstänkt. Folk minns kriget och vill inte vara i union med Somalia.

Ismails fru och två barn är kvar i Sollentuna ut, men även familjen vill flytta tillbaka till hemlandet.

–Min fru vill satsa på att sälja exklusiva kläder. Som ett NK i Hargeisa, säger Ismail.

I huvudstaden pratas det skandinaviska lite varstans, en egendomlig känsla ute på Afrikas horn, med tanke på att inga turister syns till. Diasporan tar med sig inte bara svenska, norska och danska – utan även namn som "Scandinavian Hotel". Ibrahim Botan, 54, som bott i Umeå i 25 år hjälper sin syster, som för närvarande är i Danmark, att driva hotellet. Han beskriver Somaliland som "ett litet växande land". Konkurrenten med ett större antal hotell ökar sedan många ur diasporan oftare besöker staden. Nu väntar Ibrahim Botan på att utlänningarna ska hitta till Hargeisa.

–Då blir det bra business på riktigt!

Han dricker kaffe på hotellets veranda tillsammans med vännen Ahmed Awale, 61, som har drivit några miljöprojekt under de tre månader som har gått sedan han återvände – efter att ha bott de senaste 30 åren i Stockholm. Med finansiellt stöd av Sida är han ansvarig för ett projekt som går ut på att återanvända plast – ett till synes enormt problem i huvudstaden och runt om i landet där det ligger plastsopor öppet i drivor på gatorna eftersom sophanteringssystemet inte fungerar. Ahmed Awale pratar även med fabriker om hållbara lösningar och med skolungdomar om vikten av att återplantera skog.

–Det är genom freden som vi kan investera och utveckla vår ekonomi, förklarar Ahmed Awale och klagör samtidigt: Utan en hållbar miljö kommer inte freden att hålla i längden.

Somaliländare sägs vara entreprenörer ut i fingerspetsarna och pratar man med Zahra Jibril så stämmer tesen. Hon flydde som sexåring med sin moster till London och kom tillbaka till Hargeisa för tre år sedan. I stället för att skicka pengar varje månad ville 28-åringen hjälpa sin stora familj som lever ett nomadliv – vilket mer än hälften av befolkningen fortfarande gör. Efter att ha investerat och byggt en brunn till familjen, var det dags för Zahra Jibril att hjälpa till att bygga upp landet.

–Somaliland har en enorm potential men det finns samtidigt stora risker, säger hon och nämner att ungdomar utgör 70 procent av befolkningen, och de flesta av dem står utan jobb.

–Vi har redan problem med människohandel, och brottsligheten ökar när det inte finns tillräcklig sysselsättning.

Hon har arbetat i olika projekt, bland annat med polismyndigheten och att hämta hem kunniga läkare från diasporan i de nordiska länderna.

Nu arbetar Jibril som rådgivare för myndigheter och företag. Trots att utvecklingen i Somaliland går i rätt riktning så har regeringen enligt henne fokuserat för mycket på utbildning och för lite på jobben. Hon menar att arbetsgivarna borde höja lönerna så att inte jobben inom till exempel den privata sektorn och hjälporganisationerna försvinner till kenyaner och andra afrikaner.

–Ge rätt lön till rätt personer. Först då kan vi sätta vår egen befolkning i arbete.

JOHAN AUGUSTIN
naringsliv@svd.se

Ibrahim Botan tror snart att utlänningarna kommer hitta till Somaliland, och med dem – bra affärer.

Huvudstaden Hargeisa påminner om en byggarbetsplats. Det byggs i ett rasande tempo i miljonstaden.

Dromedarer skeppas framför allt till arabländerna och är Somalilands viktigaste exportvara.

Zahra Jibril vill hjälpa till att bygga upp sitt hemland. Hon menar att Somalilands regering satsar för lite på jobben i landet.

Somaliländare är kända för att vara drivna entreprenörer och hittar ofta snabba lösningar, däribland mobila betaltjänster. FOTO: JOHAN AUGUSTIN

Den lokala valutatan somalilandshilling har en växelkurs som ofta fluktuerar. Stora balar med sedlar är en vanlig syn på gatorna i Hargeisa.

SNABB URBANISERING

Somaliland har fyra miljoner invånare och en fjärdedel bor i Hargeisa. Urbaniseringen från landsbygden till städerna sker snabbt.

Ekonomi: Export av får, getter och dromedarer är en av landets viktigaste inkomstkällor. Över hälften av befolkningen är beroende av boskapsuppfödningen och cirka 20 procent försörjer sig av jordbruk.

Säkerhetsläge: UD avråder från alla resor till Somalia (inklusive Somaliland och självstyrande regionen Puntland). I stora delar av Somalia råder det fortfarande krig mellan militanta islamistgrupper och regeringen, men i Somaliland har det inte inträffat något terroristattentat sedan 2008.

